

Η ΝΥΧΤΑ ΤΗΣ ΓΕΘΣΗΜΑΝΗ

[Κατά Ματθαῖον 26, 36-46]

Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανῆ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς· καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθὼν προσεύξωμαι ἐκεῖ. καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων· πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορεῖσαι μετ' ἐμοῦ! γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο λέγων· πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ ἐὰν μὴ αὐτὸ πίοω, γεννηθήτω τὸ θέλημά σου. καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας·

ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. καὶ ἀφείς αὐτοὺς ἀπελθὼν πάλιν προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν· τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς· καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε! ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.

(Τότε ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς μαζί τους σέ ἕνα χωριό πού ὀνομάζεται Γεθσημανῆ, καὶ λέγει στοὺς μαθητές του· «Καθίστε ἐδῶ ὥσπου νά πάω παρέκει νά προσευχηθῶ»). Καί ἀφοῦ παρέλαβε τόν Πέτρο καί τοὺς δύο γιούς τοῦ Ζεβεδαίου, ἄρχισε νά λυπᾶται καὶ νά ἀδημονεῖ. Τούς λέγει τότε· «Περίλυπη εἶναι ἡ ψυχὴ μου μέχρι θανάτου. Μείνετε ἐδῶ καί ἀγρυπνεῖτε μαζί μου». Καί ἀφοῦ ἀπομακρύνθηκε λίγο ἔπεσε μέ τό πρόσωπο στή γῆ καί ἔλεγε προσευχόμενος· «Πατέρα μου, ἂν εἶναι δυνατόν, ἄς ἀποφύγω αὐτό τό ποτήρι. Πλήν, ὅχι ὅπως θέλω ἐγώ ἀλλά ὅπως θέλεις ἐσύ». Ἐρχεται μετὰ στοὺς μαθητές καί τοὺς βρῖσκει νά κοιμοῦνται, καί λέγει στόν Πέτρο· «Δέν μπορέσατε οὔτε μία ὥρα νά ἀγρυπνήσετε μαζί μου; Ἀγρυπνεῖτε καί προσεύχεσθε, γιά νά μήν μπεῖτε σέ πειρασμό. Τό πνεῦμα εἶναι πρόθυμο, ἀλλά ἡ σάρκα ἀδύναμη». Καί γιά δευτέρη φορά πάλι ἀπομακρύνθηκε καί προσευχόταν λέγοντας· «Πατέρα μου, ἂν δέν εἶναι δυνατόν νά ἀποφύγω νά πιῶ αὐτό τό ποτήρι, ἄς γίνεαι τό θέλημά σου». Καί πάλι ἤρθε καί τοὺς βρῆκε νά κοιμοῦνται, γιὰτί τά μάτια τους ἦταν βαριά. Καί ἀφήνοντάς τους πάλι πῆγε γιά τρίτη φορά νά προσευχηθεῖ, καί εἶπε τά ἴδια λόγια. Τότε ἔρχεται στοὺς μαθητές του καί τοὺς λέγει· «Κοιμάστε λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε. Ἰδοὺ ἔφτασε ἡ

ώρα καί ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου θά παραδοθεῖ σέ χέρια ἀμαρτωλῶν. Σηκωθεῖτε νά φύγουμε. Νά, πλησιάζει ἐκεῖνος πού θά μέ παραδώσει».)

*
**

Μετά τόν Μυστικό Δεῖπνο ὁ Ἰησοῦς καί οἱ μαθητές του διαβαίνουν τόν χεῖμαρρο τῶν Κέδρων μέ τά νερά κόκκινα ἀπ' τῆς θυσίας τῶν ζώων, καί ἔρχονται ὅπως συνήθιζαν στόν τόπο μέ τῆς ἀρχαῖες ἐλιές πού λεγόταν Γεθσημανῆ, καί σημαίνει στά ἑβραϊκά ἐλαιοτριβεῖο. Πλησίαζε πλέον ἡ ὥρα τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους (Λουκ. 22, 53).

Ὁ Ἰησοῦς παραλαμβάνει τόν Πέτρο, τόν Ἰάκωβο καί τόν Ἰωάννη καί ἀπομακρύνεται ἀπ' τοὺς ὑπόλοιπους σέ ἀπόσταση βολῆς λίθου.

Ἀρχίζει νά ταραάζεται καί νά ἀδημονεῖ. *Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μέναιτε ὧδε καί γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ, λέγει στοὺς τρεῖς μαθητές. Καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπρην ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος* (Ματθ. 26, 38-39). Τὴν ὥρα τῆς δοκιμασίας ἐκεῖνο πού ἐκφράζει τὴν ψυχικὴ του κατάσταση εἶναι μιὰ φράση ἀπὸ τοὺς Ψαλμοὺς τοῦ Δαβίδ. Δέν εἶναι ἕνας δικός του στεναγμός, ἕνα δικό του παράπονο πού τοῦ ἔρχεται ἐκείνη τὴ στιγμὴ στὰ χεῖλη γιὰ τὴ δοκιμασία πού ὑφίσταται, ἀλλὰ μιὰ ἀπόκριση ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων, ζυμωμένη μέ τὴ συνείδηση ἑνός ὀλόκληρου λαοῦ. *Ἴνα τί περίλυπος εἶ, ψυχή, καὶ ἵνα τί συνταράσσεις με;* (Ψαλμ. 41, 6). (Ψυχὴ μου, γιατί εἶσαι περίλυπη καὶ γιατί μέ συνταράζεις;) Μέ τὴ φράση αὐτὴ εἶναι σάν νά συν-

δέεται μέ τόν ἀρχέγονο πόνο τῶν ἀνθρώπων. Ἡ βαθιά αὐτή αἴσθησις τοῦ πόνου ἐκφράζεται μέ κάτι πού ἔχει ἤδη εἰπωθεῖ στίς Γραφές καί ὁ Ἰησοῦς ἐπαναλαμβάνει, ἀκριβῶς γιά νά δώσει τό βάθος τοῦ αἰσθήματος τῆς ὀδύνης πού τόν διακατέχει.

Μέσα στήν ἀτέλειωτη νύχτα τῆς Γεθσημανῆ, ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου καλεῖται νά ἐπωμισθεῖ μόνος ἐκεῖνος τίς ἀνομίαις ὀλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητος, καί νά φανερώσει τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί Πατρός. Εἶναι ἡ πιό δραματική ὥρα γιά τόν Ἰησοῦ, καί ἡ προσευχή του ἀπηχεῖ ὅλη τήν ἔντασι πού κατέχει τήν ψυχή του. *Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλην οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ* (Ματθ. 26, 39).

Εἶναι ἡ ὥρα πού σιγά πᾶσα σάρξ βροτεία.

Τί ἄλλο μπορεῖ νά εἶναι τό θέλημα τοῦ Θεοῦ παρά ἡ γένεσις τῆς ἀγάπης στόν κόσμος; Τό «Γενηθήτω τό θέλημά Σου» παραπέμπει σέ μιά γένεσις, καί ὄχι σέ μιά ἀναγκαστική ὑπακοή δούλου πρός ἀφέντη. Καί ἡ γένεσις αὐτή δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι ἡ γένεσις τῆς ἀγάπης. Ἄν λογαριάσουμε τή στάσι τοῦ Ἰησοῦ ὡς συμπεριφορά ἑνός υἱοῦ πού ἀπλῶς ὑπακούει, ἢ ἑνός πάσχοντος δούλου, φοβᾶμαι πῶς πολύ ἀπέχουμε ἀπό τήν ὀδύνη καί τήν ἀγωνία τῆς Γεθσημανῆ. Πῶς μπορεῖ ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἀγάπη ἐστί, νά ἐπιθυμεῖ τόν θάνατο τοῦ Υἱοῦ του ὡς ἀπόρροια κάποιας νοσηρῆς ἔξις πρός τόν θάνατο; Ὁ Ἰησοῦς δέχεται νά πεθάνει. Ὅχι ὅμως

ἀπό κάποια σκοτεινή βούληση τοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ γιὰ νά ἀλλάξει ὁ ροὺς τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, γιὰ νά γνωρίσει ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀλήθεια καὶ νά ζήσει. Ἄν ὑπάκουε τυφλά σέ κάποια θεία ἐντολή, ὁ θάνατός του θά προερχόταν ὄχι ἀπό τούς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἀπό τόν Θεό. "Ὁμως ὁ λόγος τοῦ Ἡσαΐα (53, 4) δίνει τὴν ἀπάντηση· Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ καὶ ἐν πληγῇ καὶ ἐν κακώσει. (Ἐκεῖνος φορτώθηκε τίς ἁμαρτίες μας καὶ γιὰ μᾶς πονᾷ, ἐνῶ ἐμεῖς νομίσσαμε ὅτι ἦταν πόνος καὶ πληγές καὶ κακοπάθειες δικές του.) Εἶναι ἡ ὑπέρτατη θυσία, ὅπου ὁ ἴδιος ὁ Θεός προσφέρει τόν ἑαυτό του ὡς λύτρο γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων.

Ἄν ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ἀπό ἀγάπη καὶ πόνος γιὰ τόν ἄνθρωπο. Ὁ Χριστός ὑπακούοντας στό θέλημα τοῦ Πατρὸς οὐσιαστικά ὑπακούει στό θέλημα τῆς ἀγάπης, γιὰ νά θριαμβεύσει ἡ ἀληθινὴ ζωὴ. *Ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς· ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν μένει ἐν τῷ θανάτῳ. πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστί, καὶ οἶδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν ἑαυτῷ μένουσαν* (Α' Ἐπιστ. Ἰωάν. 3, 14-15). (Ἐμεῖς ξέρουμε ὅτι μεταβήκαμε ἀπό τόν θάνατο στή ζωὴ, ἐπειδὴ ἀγαπᾶμε τούς ἀδελφούς· ἐκεῖνος πού δέν ἀγαπᾷ τόν ἀδελφὸ μένει μέσα στόν θάνατο. Ὅποιος μισεῖ τόν ἀδελφὸ του εἶναι ἀνθρωποκτόνος, καὶ ξέρετε ὅτι κανένας φονιάς δέν ἔχει ζωὴ αἰώνια μέσα του.) Καὶ γιὰ νά συμβεῖ τοῦτο σέ ὅλο τό πλήρωμα τοῦ ἀπερινόητου βάρους του, πού καμιὰ ἀνθρώπινη λαλιά, κα-

μιά γλώσσα δέν μπορεῖ νά περιγράψει, ὁ Υἱὸς ἀγαπᾷ ἄχρι θανάτου, ὡς τέλειος Θεός, ὅπως καί ὁ Πατέρας.

Τό νά μὴν ἀγαπᾷ κανεῖς τόν ἀδελφό του δέν διαφέρει ἀπό νά τόν φονεύει. Ἡ ἄρνηση τοῦ ἄλλου τείνει πρὸς τὴν ἀποπομπή καί τόν φόνο. Ὁ Ἰησοῦς δίνει τὴ ζωὴ του γιὰ νά ἐξέλθει ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν κατάσταση τῆς ἄρνησης καί τῆς ἀπόρριψης τοῦ πλησίον, καί νά βγεῖ ἀπὸ τόν φαῦλο κύκλο πού δέν ὀδηγεῖ παρά στὸν φόνο καί στὸν θάνατο. Στὸν κῆπο τῆς Γεθσημανῆ ὀλοκληρώνεται ἡ δωρεὰ τῆς ἀγάπης πού ὑπερέχει πάσης γνώσεως. Ἡ ἀγάπη ὡς δωρεὰ τοῦ Πατρὸς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Μετά τούς πειρασμούς στήν ἔρημο ὁ σατανάς ἐπανεμφανίζεται στό ὄρος τῶν ἐλαιῶν. Ὁ Ἰησοῦς καλεῖται νά ἀντιμετωπίσει τόν πειρασμό καί μάλιστα μπροστά στό ποτήριο τοῦ μαρτυρίου. Ζητᾷ νά ἀποφύγει τόν εἰδεχθῆ θάνατο ἀπὸ τὰ χέρια αὐτῶν πού τόν μισοῦν. Τρεῖς φορές ἐπιστρέφει στό σημεῖο πού περίμεναν οἱ τρεῖς μαθητές του, καί τρεῖς φορές τούς βρίσκει νά κοιμοῦνται. Καί λέγει στὸν Πέτρο: *Ὁὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ!* (Ματθ. 26, 40). Δέν εἶναι μόνο οἱ μαθητές πού κοιμοῦνται στή Γεθσημανῆ, ὀλόκληρη ἡ ἀνθρωπότητα εἶναι βυθισμένη στὸν ὕπνο, καί δέν ὑπάρχει κανένας προφήτης γιὰ νά τὴν ἀφυπνίσει. Γι' αὐτό καί ὁ Χριστός ἀγωνιᾷ μέσα στὸν καθένα μας. Κανένας ἄνθρωπος δέν θά μπορούσε νά ἀντέξει τό μέγεθος τῆς ἀγωνίας καί τῆς μοναξιᾶς του *Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής* (Ματθ. 26, 41). Ἐξω ἀπὸ τὴν προσευχὴ καί τὴν ἐγρήγορση τό κά-

θε βῆμα εἶναι ἀβέβαιο, ἡ κάθε στιγμή ἐπισηφαλῆς. Ἡ προσευχή, πέρα ἀπ' ὅλα τά φωνήματα, πέραν τῶν φθόγγων, ἀπόκειται στίς πτυχές μιᾶς σιγῆς πού δέν γνωρίζουν στίς συναναστροφές τους οἱ ἄνθρωποι. Εἶναι ἡ βαθιά ἐκείνη ἀναπνοή ὅπου περιέχεται ἡ ἔσχατη ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου νά ἐνωθεῖ μέ τόν Θεό Λόγο. Εἶναι τό *Γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου* (Λουκ. 1, 38).

Καί γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχετο. ἐγένετο δὲ ὁ ἰδρῶς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν (Λουκ. 22, 44). (Καί μέσα στήν ἀγωνία του προσευχόταν θερμότερα, καί ὁ ἰδρώτας του ἔγινε σάν σταγόνες αἶμα πού ἔπεφταν στή γῆ.) Ἄπό ποῦ ξεκιναῖ ἡ ἀνείπωτη ἀγωνία του; Εἶναι ὡσάν ὅλο τό κακό πού κυβερναῖ τόν κόσμο νά ξεσπᾶ ἐπάνω του. Οἱ κολαφισμοί, τά ραπίσματα, οἱ ἐμπτυσμοί, τό ἀκάνθινο στεφάνι καί τό φραγγέλιο, ἡ σταύρωση, τό ὄξος καί ἡ χολή στά χεῖλη, ὁ πνιγμός τῆς ἀναπνοῆς, τό τάνυσμα τοῦ σώματος, ἡ ἀφόρητη δίψα, τό ἄλγος ὅλων τῶν μελῶν. Εἶναι ὁ Χριστός στήν πιό ἀνθρώπινη στιγμή του, ὅπου τό μέγεθος τῆς ἀνθρωπότητάς του τό μετρεῖ ἡ ἴδια ἡ ἀγωνία του. Ὁ Ἰησοῦς ἐκείνη τήν ὥρα δέν ἀντιπροσωπεύει τήν ἀνθρωπότητα, εἶναι ἡ ἀνθρωπότητα. Ἡ γεύση τῆς ὀδύνης τοῦ Χριστοῦ στή Γεθσημανῆ, πού περιλαμβάνει τήν ὀδύνη ὅλης τῆς ἀνθρωπότητάς, διαρρηγνύει τά ὄρια πάσης ἀτομικότητάς.

Ἡ νύχτα τῆς Γεθσημανῆ σηματοδοτεῖ τήν ὀριστική νίκη ἐπὶ τῆς εἰδωλολατρίας, τῆς ροπῆς τῶν ἀνθρώπων νά λατρεύουν εἰδῶλα, νά θυσιάζουν καί νά θυσιάζονται γι' αὐτά. Ἐδῶ τόν λόγο ἔχει ἡ ἀγάπη: *Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς*

ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ (Ἰωάν. 15, 13). (Μεγαλύτερη ἀγάπη ἀπ' αὐτὴν κανεῖς δὲν ἔχει, ἀπ' τό νά θυσιάσει τὴν ψυχὴ του γιὰ τοὺς φίλους του.) Ὁ Ἰησοῦς πεθαίνει γιὰ νά ζήσει ὁ ἄνθρωπος. Στάση πού στρέφεται ὀλοκληρωτικά πρὸς τὴ ζωὴ καὶ τὸν πλησίον. Εἶναι ὁ θρίαμβος τῆς ζωῆς, πού δὲν ἔχει καμιά σχέση μέ τόν θάνατο.

Ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου· οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπόλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῆ. νῦν δὲ πρὸς σέ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς (Ἰωάν. 17, 12-13). («Ὅταν ἤμουν μαζί τους στὸν κόσμο, ἐγὼ τοὺς φύλαξα μέ τὴ δύναμη τοῦ ὀνόματός σου· ἐκείνους πού μοῦ ἔδωσες τοὺς φύλαξα, καὶ κανεῖς τους δὲν χάθηκε, παρὰ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, γιὰ νά ἐκπληρωθεῖ ἡ Γραφή. Τώρα ὅμως ἔρχομαι σέ σένα, καὶ λέγω αὐτά ἐνῶ εἶμαι ἀκόμη στὸν κόσμο γιὰ νά ἔχουν τὴ δική μου χαρὰ μέσα τους σέ ὅλη τὴν πληρότητά της»). Τοῦτα τὰ λόγια λέγει ὁ Ἰησοῦς στὴν τελευταία, πρὶν ἀπὸ τὴν παράδοση στοὺς γραμματεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους, προσευχή του. Ἡ πληρότητα τῆς χαρᾶς τοῦ Ἰησοῦ, τὴν ὁποία μαρτυρεῖ μέσα στὸν κόσμο καὶ στὴν ἱστορία, εἶναι ἡ διάβαση πρὸς τὸν Πατέρα, πού μέσω τοῦ δικοῦ του μαρτυρίου καὶ τῆς δικῆς του θυσίας εἶναι πλέον δυνατή.